YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
6 päivänä helmikuuta 1973 *

Asiassa 48/72,

jonka Tribunal de commerce de Liège on saattanut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

SA Brasserie de Haecht, toimipaikka Boortmeerbeek,

vastaan

Oscar Wilkin ja Marie Janssen, kotipaikka Esneux,

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan ja 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17, joka on ETY:n perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus, 2, 3, 4, 5, 6 ja 9 artiklan tulkinnasta (EYVL 1962, alkaen s. 204),

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti R. Lecourt, jaostojen puheenjohtajat R. Monaco ja P. Pescatore sekä tuomarit A. M. Donner (esittelevä tuomari) ja J. Mertens de Wilmars,

julkisasiamies: K. Roemer,
kirjaaja: A. Van Houtte,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

tuomion

1 Tribunal de commerce de Liège on esittänyt 27.6.1972 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 11.7.1972, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä perustamissopimuksen 85 artiklan ja 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17, ETY:n perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäisen täytäntöönpanoasetuksen, tulkinnasta (EYVL 1962, N:o 13).

Yleistä

2 Perustamissopimuksen 85 artiklan 2 kohdan perusteella kyseisen artiklan nojalla kielletyt sopimukset ja päätökset ovat mitättömiä perustamissopimuksen voimaantulosta lukien.

3 Vaikka 85 artiklan 1 kohdassa ilmaistua kieltoa lievennetään 3 kohdassa määrätyllä poikkeusluvan myöntämisvallalla, ei perustamissopimuksessa kuitenkaan ole siirtymämääräyksiä 2 kohdan oikeusvaikutuksesta perustamissopimuksen tai asetuksen N:o 17 voimaantulohetkellä olemassa oleviin sopimuksiin ja päätöksiin.

4 Mainittu puute on johtanut sitäkin epäselvempään tilanteeseen, kun 87 artiklassa tarkoitettujen asetusten ja direktiivien mukaisesti toteutettavien komission mahdollisten toimien lisäksi oikeusviranomaisilla on toimivalta 85 artiklan 2 kohdan välittömän oikeusvaikutuksen perusteella todeta kiellettyjen sopimusten ja päätösten mitättömyys.

5 Kun ensimmäinen keino tarjoaa kunkin tapauksen erikoispiirteiden huomioon ottamiseen tarvittavaa joustavuutta, 85 artiklan 2 kohdassa, jonka tarkoituksena on liittää merkittävään kieltoon ankarat seuraamukset, ei puolestaan sen luonteen vuoksi anneta tuomioistuimelle oikeutta puuttua asiaan yhtä joustavasti.

6 Vaikka asetuksessa N:o 17, jossa määritetään komission toimivalta, ja erityisesti sen 7 artiklassa on annettu komissiolle mahdollisuus ottaa huomioon oikeusvarmuuden yleisperiaate, ei siinä ole lievennetty – mitä ei olisi voitukaan tehdä – 85 artiklan 2 kohdan oikeusvaikutuksia, vaan päinvastoin 1 artiklassa on vahvistettu, että 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut sopimukset, päätökset ja yhdenmukaistetut menettelytavat ovat kiellettyjä ilman, että

tarvittaisiin ennakkopäätös, jollei 6, 7 ja 23 artiklasta muuta johdu.

7 Tuomioistuinten yksinomaiseen harkintaan on näin ollen jätetty niiden yksityiskohtaisten sääntöjen määrittäminen, joiden mukaan 85 artiklan 2 kohdan oikeudellinen soveltaminen yhdistetään mainitun oikeusvarmuuden yleisperiaatteen asianmukaiseen kunnioittamiseen.

8 On näin ollen erotettava toisistaan 85 artiklan 2 kohdan soveltamisessa ne sopimukset ja päätökset (jäljempänä yritysten väliset vanhat yhteisjärjestelyt), jotka ovat olleet olemassa ennen kuin 85 artikla on pantu täytäntöön asetuksella N:o 17, ja mainitun ajankohdan jälkeen tehdyt sopimukset ja päätökset (jäljempänä yritysten väliset uudet yhteisjärjestelyt).

9 Yritysten välisten vanhojen yhteisjärjestelyjen osalta yleinen sopimusvarmuus edellyttää, että erityisesti, jos yritysten välisistä yhteisjärjestelyistä on ilmoitettu asetuksen N:o 17 määräysten mukaisesti, tuomioistuin voi todeta sen mitättömäksi ainoastaan komission kyseisen asetuksen nojalla tekemän päätöksen jälkeen.

10 Yritysten välisten uusien yhteisjärjestelyjen osalta asetuksessa edellytetään, että yritysten välinen yhteisjärjestely voidaan panna täytäntöön ennen komission tekemää päätöstä ainoastaan sopimuspuolten omalla vastuulla, mistä johtuu, että asetuksen N:o 17 4 artiklan 1 kohdan mukaan annetuilta ilmoituksilta puuttuu lykkäävä vaikutus.

11 Vaikka oikeusvarmuuden periaate edellyttää, että 85 artiklan kieltoja sovellettaessa otetaan huomioon komission toimivallan käytön joskus huomattavakin viivästyminen, ei se kuitenkaan vapauta tuomioistuinta velvollisuudesta ratkaista asia, jossa yksityiset oikeussubjektit vetoavat mitättömyyteen.

12 Tällaisessa tapauksessa tuomioistuimen on arvioitava, jollei 177 artiklan mahdollisesta soveltamisesta muuta johdu, onko tarpeen keskeyttää asian käsittely, jotta asianosaisille annettaisiin mahdollisuus hankkia komission kannanotto, jollei todeta, että yritysten välisellä yhteisjärjestelyllä ei ole tuntuvia oikeusvaikutuksia kilpailuun tai jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai että se selvästi on ristiriidassa 85 artiklan kanssa.

13 Vaikka edellä esitetyillä seikoilla tarkoitetaan erityisesti ilmoitusvelvollisuuden piiriin asetuksen 4 artiklan mukaisesti kuuluvia yritysten välisiä yhteisjärjestelyjä, niitä sovelletaan myös sellaisiin yritysten välisiin yhteisjärjestelyihin, joita ilmoitusvelvollisuus ei koske. Kyseinen vapautus on ainoastaan ei-

sitova osoitus siitä, että kyseiset yritysten väliset yhteisjärjestelyt eivät yleensä ole kovin haitallisia yhteismarkkinoiden toiminnalle.

Ensimmäinen kysymys

14 Ensiksi kysytään, onko komission katsottava aloittaneen asetuksen N:o 17 2, 3 ja 6 artiklan mukaisen menettelyn siitä hetkestä alkaen, jona se on saanut puuttumattomuustodistuksen tai ilmoituksen perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun poikkeusluvan saamiseksi.

15 Kysymyksellä tarkoitetaan selvästi asetuksen 9 artiklan 3 kohtaa, jonka mukaan "niin kauan kuin komissio ei ole aloittanut menettelyä 2, 3 tai 6 artiklan nojalla, jäsenvaltioiden viranomaisilla säilyy perustamissopimuksen 88 artiklan mukainen toimivalta soveltaa 85 artiklan 1 kohtaa".

16 Ei ole tarpeen tarkastella uudelleen, tarkoitetaanko 9 artiklassa käytetyllä ilmaisulla "jäsenvaltioiden viranomaiset" myös kansallisia tuomioistuimia, jotka toimivat perustamissopimuksen 85 artiklan 2 kohdan nojalla. Tältä osin riittää kun todetaan, että kun 9 artiklassa viitataan 2, 3 tai 6 artiklan mukaisen menettelyn aloittamiseen, siinä tarkoitetaan selvästi komission viranomaistoimenpidettä, jolla se ilmaisee halunsa tehdä päätös edellä mainittujen artiklojen nojalla.

17 Vastaanottotodistusta, joka ei suinkaan ole tahdonilmaisu, vaan on ainoastaan hallinnollinen toimenpide, ei yksinään voida katsoa kyseiseksi viranomaistoimenpiteeksi.

18 Edellä esitetystä seuraa, että puuttumattomuustodistusta koskevan pyynnön tai poikkeusluvan saamiseksi perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan perusteella tehdyn ilmoituksen vastaanottotodistuksen ei yksinään voida katsoa tarkoittavan asetuksen N:o 17 2, 3 tai 6 artiklan mukaisen menettelyn aloittamista.

Toinen kysymys

19 Toiseksi kysytään, voidaanko vuonna 1969 tehtyä vakiosopimusta koskeva ilmoitus katsoa vuoden 1963 kuluessa tehtyä samankaltaista sopimusta

koskevaksi ilmoitukseksi.

20 Komission 3.5.1962 antamasta asetuksesta N:o 27 (EYVL 1962, s. 1118) ja siihen liitetyistä lomakkeista ilmenee, että komission mukaan samalla kun vakiosopimuksesta tehty ilmoitus riittää sopimusten mahdollisen 85 artiklan vastaisuuden tehokkaaseen valvomiseen, se myös keventää hallintoa.

21 Vakiosopimuksesta tehdyllä ilmoituksella toteutetaan näin ollen ilmoitusmenettelyn tavoitteet saman yrityksen samansisältöisten sopimusten osalta.

22 Tuomion yleisessä osassa esitetystä seuraa kuitenkin, että vuonna 1969, eli asetuksen N:o 17 5 artiklan 1 kohdassa ja 7 artiklan 2 kohdassa asetettujen määräaikojen ulkopuolella, tehty ilmoitus ei anna ilmoitetun kaltaisille sopimuksille, vaikka ne olisivat olleet olemassa jo ennen kyseisen asetuksen voimaantuloa, yritysten välisten vanhojen yhteisjärjestelyjen luonnetta.

23 Edellä esitetystä seuraa, että vakiosopimuksesta säännönmukaisesti tehty ilmoitus pätee kaikkiin saman yrityksen samansisältöisiin sopimuksiin, myös aikaisemmin tehtyihin.

Kolmas kysymys

24 Kolmanneksi kysytään, katsotaanko niiden sopimusten, joita ilmoitusvelvollisuus ei koske, olevan mitättömiä 85 artiklan 2 kohdan nojalla siitä päivästä alkaen, jona joku sopimuspuoli on siihen säännönmukaisesti vedonnut vai vasta siitä päivästä alkaen, jona tuomio on annettu tai komission asian toteava päätös tehty.

25 Edellä tuomion yleisessä osassa esitetystä seuraa, että 85 artiklan 2 kohdan perusteella sen nojalla kielletyt sopimukset ja päätökset ovat mitättömiä.

26 Näin ollen mitättömyys käsittää sopimuksen tai päätöksen kaikki, menneet tai tulevat oikeusvaikutukset.

27 Näin ollen 85 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla mitättömyydellä on taannehtiva oikeusvaikutus.

Oikeudenkäyntikulut

28 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille komissiolle sekä Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallituksille aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla,

ottaen huomioon oikeudenkäyntiasiakirjat,

kuultuaan esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan pääasian asianosaisten ja Euroopan yhteisöjen komission esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen,

ottaen huomioon Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 85 ja 177 artiklan,

ottaen huomioon 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (EYVL 1962, alkaen s. 204) ja erityisesti sen 2, 3, 4, 5, 6, 7 ja 9 artiklan,

ottaen huomioon Euroopan talousyhteisön tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan,

ottaen huomioon Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut sille Tribunal de commerce de Liègen 27.6.1972 tekemällään päätöksellä esittämät ennakkoratkaisukysymykset seuraavasti:

1) **Puuttumattomuustodistusta koskevan pyynnön tai poikkeusluvan saamiseksi ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan perusteella tehdyn ilmoituksen vastaanottotodistuksen ei yksinään voida katsoa tarkoittavan asetuksen N:o 17 2, 3 tai 6 artiklan mukaisen menettelyn aloittamista.**

2) **Vakiosopimuksesta säännönmukaisesti tehty ilmoitus pätee kaikkiin saman yrityksen samansisältöisiin sopimuksiin, myös aikaisemmin tehtyihin.**

3) **Perustamissopimuksen 85 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla mitättömyydellä on taannehtiva oikeusvaikutus.**

Lecourt Monaco Pescatore

Donner Mertens de Wilmars

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä helmikuuta 1973.

A. Van Houtte
kirjaaja

R. Lecourt
presidentti